

Eindrapport van de voorbereidingscommissies voor de dialoog tussen de Evangelische Alliantie, de Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten en de Rooms-katholieke Kerk

Vastgesteld op 10 januari 2012, vrijgegeven voor publicatie op 16 april 2012

INHOUD

	pagina
Inleiding	2
I De dialoog tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Evangelische Alliantie	2
1.1. <i>Voorgeschiedenis</i>	2
1.2. <i>Vorbereidingscommissie RKK – EA</i>	3
1.3. <i>Conclusies en voorstellen</i>	4
II De dialoog tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten	6
2.1. <i>Voorgeschiedenis</i>	6
2.2. <i>Vorbereidingscommissie VPE – RKK</i>	7
2.3. <i>Conclusies en voorstellen</i>	8
III Gezamenlijk voorstel voor een toekomstige dialoog	9

Inleiding

In de oecumene in Nederland heeft zich in de laatste tien jaar een opmerkelijke verbreding afgetekend onder andere door een toenemende en actieve betrokkenheid van de Evangelische Alliantie (EA) en de Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten (VPE). Tussen EA, VPE en de Rooms-katholieke Kerk (RKK) bestonden tot dusverre vooral informele contacten. Vanuit het gezamenlijke verlangen en in aansluiting bij de internationale dialogen die van start gingen in de jaren zeventig van de vorige eeuw, werd in opdracht van de besturen van de VPE en EA en de Bisschoppenconferentie van de RKK in het begin van 2010 een voorbereidingstraject uitgezet dat zou moeten uitmonden in een inhoudelijke oecumenische dialoog. Daarvoor werden twee voorbereidingscommissies ingesteld, een voor de dialoog tussen EA en RKK en een voor de dialoog tussen VPE en RKK.

In dit eindrapport wordt verslag gedaan van de besprekingen in beide commissies (I en II). Op grond van deze besprekingen zijn beide commissies unaniem van mening dat het zinvol is om in Nederland met een officiële dialoog tussen EA, VPE en RKK te beginnen. In de laatste paragraaf III wordt een voorstel gedaan met betrekking tot het onderwerp van de dialoog.

I De dialoog tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Evangelische Alliantie

1.1. Voorgeschiedenis

De Rooms-katholieke Kerk en de Evangelische Alliantie in ons land hebben tot op heden geen officiële contacten onderhouden. De Rooms-katholieke Kerk heeft onder andere via de Raad van Kerken banden met de andere lidkerken van de Raad. In het verband van de Raad van Kerken, maar ook bilateraal is de Rooms-katholieke Kerk betrokken bij vele oecumenische initiatieven.

De Evangelische Alliantie is geen kerkgenootschap, maar een koepelorganisatie die een breed spectrum van kerkgenootschappen, organisaties en gemeenten herbergt, die de passie voor de verkondiging van het Evangelie vanuit een reformatorische en evangelische traditie gemeen hebben. De Evangelische Alliantie is geen lid van

de Raad van Kerken, maar beide organisaties hebben in juni 2011 een strategisch partnerschap gesloten. Sinds enkele jaren werken ze al samen, bij onder meer de voorbereiding van de Week van Gebed voor de Eenheid en het interculturele Veelkleurig Getuigen.

De eerste ideeën voor contacten tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Evangelische Alliantie dateren uit 1986, toen vanuit de beleidsector Oecumene van de Bisschoppenconferentie de Adviesgroep Evangelische Beweging werd ingesteld die verkennende gesprekken voerde met vertegenwoordigers van Youth for Christ, Jeugd met een Opdracht, Navigators, Instituut voor Evangelisatie en de Evangelische Alliantie. Het uitgebrachte advies is in 1990 door de Bisschoppelijke Commissie voor Oecumenische Zaken besproken. (Een

vervolg werd er toen niet aan gegeven en het rapport, getiteld '*Er niet meer omheen*', werd niet gepubliceerd.) In de jaren negentig heeft Stichting Ontmoeting en Verzoening door gesprekken, publicaties (zoals het boek '*In gesprek met Rome*' van Martie Dieperink) en bijeenkomsten het inhoudelijk gesprek tussen de Evangelische Beweging en de Catholica gestimuleerd, onder meer door in nauwe samenwerking met de Evangelische Alliantie een bijeenkomst te organiseren op 22 april 1993. Een meer officieel contactmoment was in 2000 toen in Amsterdam een internationaal congres plaatsvond van de evangelische organisatie van dr. Billy Graham, die toen al een goede relatie had met het Vaticaan. In Amsterdam waren bij dat congres officiële vertegenwoordigers van het Vaticaan en van de Nederlandse bisschoppenconferentie aanwezig, onder wie Adrianus kardinaal Simonis. Bij een bezoek van een delegatie van de Evangelische Alliantie aan Adrianus kardinaal Simonis, stelde de toenmalige directeur van de Evangelische Alliantie, Arnold van Heusden, de kardinaal voor om mogelijkheden tot samenwerking te verkennen. In de praktijk is er al veel samenwerking tussen katholieken en organisaties die aangesloten zijn bij de Evangelische Alliantie. Bijvoorbeeld rond de Alpha-cursus, het Flevofestival, de internetcursus *Waarom Jezus?*, Discipelschap Training Scholen van Jeugd met een Opdracht, Samen voor Europa, werk voor kinderen en tieners (o.m. Rock Solid van Youth for Christ) en recentelijk tussen de omroeporganisaties EO en de RKK rond Taizé aan de Maas en de Passie in Gouda.

Op initiatief van Mgr. Jan van Burgsteden s.s.s., bisschop referent voor oecumene namens de Bisschoppenconferentie, werden er in 2010 twee voorbereidingscommissies gevormd met als opdracht na te denken over de mogelijkheden en de vorm van officiële contacten tussen de Rooms-katholieke Kerk, de Evangelische Alliantie en de Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten. De voorbereidingscommissie RKK - EA kwam in januari 2011 voor het eerst bijeen.

1.2 Voorbereidingscommissie RKK – EA

In de periode tussen januari en november is de commissie viermaal bijeengewest. De ontmoetingen zijn in een goede sfeer verlopen. Iedere bijeenkomst werd geopend met een korte dienst van Woord en gebed.

Tijdens de eerste bijeenkomst werd vastgesteld dat de rooms-katholieke leden van de commissie nauwelijks bekend zijn met de Evangelische Alliantie. Op de tweede bijeenkomst gaf ds. Jan Wessels aan de hand van een powerpointpresentatie uitleg over het ontstaan, de missie en de organisatie van de EA. Uit de presentatie komt de Evangelische Alliantie (World Evangelical Alliance) naar voren als een dynamische en breed geschakeerde beweging die actief is op de volgende werkvelden: gebed, diaconaat, evangelisatie, gemeenschapsbouw en jeugdwerk. Bij de vertegenwoordigers van de EA bestond ook behoefte aan een presentatie van de Rooms-katholieke Kerk. Op de derde

bijeenkomst verzorgde G. van Dartel een presentatie van de Rooms-katholieke Kerk wereldwijd en in Nederland. In Nederland kampt de Kerk met een snelle afkalving. De missionaire opdracht is in alle bisdommen prioriteit.

Conform haar opdracht heeft de commissie een bespreking gewijd aan het rapport *Church, evangelization and the bonds of Koinonia*, resultaat van de Internationale Consultatie tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Internationale Evangelische Alliantie (1993-2002). Alom werd veel waardering uitgesproken over dit rapport dat in ons land nauwelijks bekend is. Het rapport biedt een adequate beschrijving van katholieke en evangelische opvattingen en een prima uitgangspunt voor het inhoudelijke gesprek. Tegelijkertijd werd echter vastgesteld dat de in het rapport beschreven spanningsverhoudingen tussen katholieken en evangelischen, zoals in Zuid-Europa of Latijns-Amerika, in Nederland nauwelijks voorkomen.

Daarnaast zijn er op deze voorbereidende bijeenkomsten nog twee onderwerpen aan de orde gekomen: het jongerenwerk in de Rooms-katholieke Kerk en het kerkelijk ambt.

M. van Zutven-van Kampen, medewerkster van Jong Katholiek werd uitgenodigd om een presentatie te geven van de doelstellingen, methode en ervaringen in het jongerenwerk. Uit haar presentatie bleek dat er nogal wat raakvlakken zijn met het jeugdwerk van de Evangelische Alliantie.

Aan de hand van het tweegesprek tussen dr. W. Ouweneel en mgr. dr. G.

de Korte in het boekje *Rome en Reformatie* heeft de commissie ook gesproken over de verschillen in de opvatting over het ambt. In het gesprek werd bevestigd dat hier grote verschillen liggen. De katholieke ambtsopvatting en de hiërarchische kerkorde klinken evangelische christenen vreemd in de oren. Voor een goed begrip van elkaar is zeker meer verduidelijking nodig.

1.3 Conclusies en voorstellen

De belangrijkste conclusie van deze verkennende gesprekken is dat de commissie voorstander is van het aangaan van officiële gesprekken op basis van een mandaat van de Bisschoppenconferentie van de Rooms-katholieke Kerk en het Bestuur van de Evangelische Alliantie.

In de verkennende gesprekken herkennen we bij elkaar hetzelfde geloof in Christus. We delen de drie oecumenische geloofsbelijdenissen (Apostolicum, Nicea-Constantinopel en Athanasius) en het genoemde rapport '*Church, evangelization and the bonds of Koinonia*'. Het gemeenschappelijk geloof vormt een stevige basis voor officiële gesprekken en samenwerking.

In de gesprekken zullen ontmoeting en uitwisseling van ervaringen voorop staan. Het verschil in organisatievorm tussen de Evangelische Alliantie (koepelorganisatie en beweging) en de Rooms-katholieke Kerk brengt mogelijkheden en beperkingen met zich mee.

De mogelijkheden liggen vooral op het gebied van het samen bidden en leren en het uitwisselen van ervaringen op het gebied van diaconie, liturgie,

gemeenschapsvorming, catechese en evangelisatie. De zichtbare eenheid van het Lichaam van Christus zal bevorderd worden via de weg van 'de spirituele oecumene', 'de oecumene van het hart' en 'de oecumene van het leven'. Beperkingen zijn er ook. Van officiële gesprekken tussen de Evangelische Alliantie en de Rooms-katholieke Kerk kunnen geen formele overeenkomsten of verklaringen over de geloofsleer of de eenheid van de Kerk verwacht worden. Volgens de commissie bieden de herkenning in geloof, de voorbeelden van praktische samenwerking en de gemeenschappelijke uitdagingen om de boodschap van het Evangelie in onze samenleving en cultuur uit te dragen voldoende basis om officiële gesprekken aan te gaan.

De gesprekken zouden volgens de commissie op de volgende doelen gericht moeten zijn:

- het ondersteunen en uitbreiden van reeds bestaande samenwerkingsverbanden en het evalueren van knelpunten die daarbij optreden;

- het stimuleren van plaatselijke parochies en gemeenten om geloofsontmoeting aan te gaan met als doel het geloof te delen, te vieren en uit te dragen;
- een bredere bezinning op de roeping van de Kerk in deze tijd en cultuur, waarbij alles ter sprake kan komen waarmee de Evangelische Alliantie en de Rooms-katholieke Kerk elkaar in missionair perspectief kunnen dienen en versterken.

*Samenstelling voorbereidingscommissie
EA – RKK*

EA
Ds. Willem Smouter
Karin Somhorst
Ds. Jan Wessels

RKK
Mgr. dr. Gerard de Korte
Dr. Bernhard Hegge
Kees Slijkerman

Drs. Geert van Dartel (secretaris)

II De dialoog tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten

2.1 Voorgeschiedenis

Tussen de Rooms-katholieke Kerk (RKK) en de Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten (VPE) in Nederland bestonden tot nu geen officiële contacten. Wel bestaan er al jarenlang goede persoonlijke contacten tussen rooms-katholieken en pinksterchristenen. Ook hebben vanaf 1980 vertegenwoordigers van de Broederschap van Pinkstergemeenten en vanaf 2002 de VPE deelgenomen aan de internationale dialoog tussen de RKK en de Pinkstergroepen. Achtereenvolgens zijn dit geweest: Herman van Amerom, Cees van der Laan, Huib Zegwaart en thans Paul van der Laan.

De VPE is een Nederlands kerkgenootschap, behorend tot de richting van de Pinksterbeweging. De VPE is in 2002 ontstaan uit een fusie tussen de Broederschap van Pinkstergemeenten en de Volle-Evangeliegemeenten Nederland. Op internationaal vlak maakt de VPE onderdeel uit van de World Assemblies of God Fellowship. In Nederland is zij aangesloten bij het Landelijk Platform van de Pinkster- en Volle-Evangeliebeweging (waarvan in 2011 de naam werd: Landelijk Platform Pinksterbeweging). Momenteel zijn er een kleine 180 kerkelijke gemeenten bij de VPE aangesloten en telt zij ongeveer 26.000 leden.

De eerste contacten tussen rooms-katholieken en pinksterchristenen in

Nederland ontstonden doordat Nederlandse vertegenwoordigers van de VPE deelnamen aan de internationale dialoog tussen vertegenwoordigers van de Pinksterkerken en de Pauselijke Raad voor de Eenheid. Het vierde internationale dialoograpport (1998) - over *Evangelisatie, proselitisme en gezamenlijk getuigenis* – was de aanleiding om ook in Nederland een informele dialoog te starten. De Katholieke Charismatische Vernieuwing nam hiertoe in overleg met de Katholieke Vereniging voor Oecumene het initiatief. De VPE-werkgroep voor het gesprek met de kerken zorgde voor een VPE-afvaardiging. De katholieke deelnemers kwamen op uitnodiging van de Katholieke Charismatische Vernieuwing en de Katholieke Vereniging voor Oecumene. Ook vertegenwoordigers van de Nederlandse Missieraad en de Focolarebeweging namen eraan deel. De eerste dialoogdag was op 11 november 1999 in Lunteren. De beleidsector Oecumene van de Bisschoppenconferentie werd vanaf het begin geïnformeerd en liet al in 2000 in een schrijven weten dat 'deze dialoog, die nu plaats vindt op het niveau van deskundigen, op den duur wellicht kan leiden tot gesprekken op een officiële niveau'. Van 1999 t/m 2009 zijn er vijftien informele dialoogbijeenkomsten geweest. Wellicht mede dankzij deze contacten was Mgr. Jan van Burgsteden s.s.s namens de Bisschoppenconferentie als officiële gast in 2007 aanwezig bij de viering van honderd jaar Pinksterbeweging in

Amsterdam. In 2008 begon de stuurgroep van de dialoog verkennende gesprekken over een officiële dialoog en in 2009 sprak het bestuur van de VPE de intentie uit om tot een officiële dialoog met de Rooms-katholieke Kerk te komen.

Op initiatief van Mgr. Jan van Burgsteden s.s.s., bisschop referent voor oecumene namens de Bisschoppenconferentie, werden er in 2010 twee voorbereidingscommissies gevormd met als opdracht na te denken over de mogelijkheden en de vorm van officiële contacten tussen de Rooms-katholieke Kerk, de Evangelische Alliantie en de Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten. De voorbereidingscommissie VPE - RKK kwam in januari 2011 voor het eerst bijeen.

2.2 Voorbereidingscommissie VPE - RKK

In de periode tussen januari en oktober 2011 is de commissie viermaal bijeengewest, te Utrecht, Roosendaal en Oosterhout.

De eerste bijeenkomst stond in het teken van eerste, nadere kennismaking. Er volgde een uiteenzetting over de mogelijke onderwerpkeuze voor de dialoog. Doorheen de discussie klonk steeds het verlangen dat onze dialoog toch zou kunnen doorwerken naar het grondvlak. Daar immers moet de wederzijdse openheid vooral groeien. De meer abstracte thema's leken daarom minder geschikt. Daar staat tegenover dat onderwerpen zoals de Doop en het Woord van God zo wezenlijk zijn voor onze beide kerken,

dat zij ondanks hun abstractie toch zeker de gewenste doorwerking naar het grondvlak kunnen hebben. Ze maken immers onderdeel uit van de dagelijkse praktijk in onze geloofsgemeenschappen.

De volgende twee bijeenkomsten werd verder nagedacht – en gebeden – over de brug tussen de theologen-dialoog en het grondvlak. De kernvraag daarbij: Hoe kunnen we als kerkgemeenschappen elkaar verrijken? Niet alleen dogmatisch, maar ook in de praktijk van het dagelijkse leven. De volgende ijkpunten werden geformuleerd:

1. (Her)evangelisatie van Nederland;
2. Samen met alle heiligen – wat is de lijn van de heilige Geest geweest door de eeuwen heen, uitmondend in ecclesiologie (volk van God, sacramenten);
3. Initiatie (kinderdoop/volwassendoop);
4. Gaven van de Geest – Hoe kunnen we de gaven van de Geest aanwenden om de Kerk dynamisch te houden.

De vierde bijeenkomst had als centrale vraag: hoe verder? Twee hoofdelementen lijken bepalend: 1. Ontmoeting en 2. de vraag “Waar kunnen we samen werken?” Het ene element kan niet duurzaam voortleven en vrucht dragen zonder het andere element. In de beginfase staat ontmoeting centraal. Daarop volgen dan de varianten van theologische reflectie en praktische samenwerking. Een gemeenschappelijk thema als “Her-evangelisatie van Nederland” zou goed

aan kunnen sluiten bij de eigenheid van de verschillende dialoogpartners.

Tijdens alle bijeenkomsten is er samen gebeden. Meer nog dan samen te eten en samen te spreken, heeft dat de leden van de voorbereidingscommissie intense broederschap doen ervaren. Daarmee wordt een vervolg van ons gesprek geen optie maar een noodzaak. We zullen enkel nog spreken over de manier waarop...

2.3 *Conclusies en voorstellen*

De Voorbereidingscommissie VPE – RKK ziet zeker mogelijkheden om de dialoog samen met de EA voort te zetten.

Het gezamenlijk proces zou zich kunnen voltrekken langs de volgende stadia: Ontmoeting – Gebed – Herkenning – Getuigenis.

Als structuur en werkwijze kan de klassieke verdeling van de Wereldraad van Kerken gevolgd worden: “Life and Work” en “Faith and Order”.

Als grondslag van de ‘dialogerende samenwerking’ zou een gezamenlijke

preambule kunnen gelden. De centrale thema’s daarvan:

- 1) Apostolische geloofsbelijdenis
- 2) Triniteit
- 3) Heil

Hartslag van de dialogerende samenwerking, zowel inhoudelijk als praktisch zal het gebed moeten zijn. Daardoor maken we niet alleen kennis met elkaars rijke gebedstradities, maar worden er echte banden van eenheid gesmeed, onder inspiratie van de Geest en zegen van de Vader.

Mogelijke thema’s:

- Herken het werk van de Geest;
- Her-evangelisatie;
- Bestuderen van begeesterde en begeesterende personen uit elkaars kerken.

Samenstelling voorbereidingscommissie VPE – RKK

VPE
Paul Pouwelse
Steve van Deventer
Henk van de Born
Paul van der Laan

RKK
Mgr. Jan van Burgsteden
Pastoor Koos Smits
Pastoor Matthieu Wagemaker

Drs. Pieter Kohnen (secretaris)

III Gezamenlijk voorstel voor een toekomstige dialoog

Op 22 november 2011 vond in Hilversum op uitnodiging van de Evangelische Omroep een gezamenlijke bijeenkomst plaats van beide voorbereidingscommissies. Daarin werd de balans opgemaakt van het voorbereidingstraject en nagedacht over mogelijke onderwerpen voor de dialoog.

Door beide commissies werd met dankbaarheid en enthousiasme teruggekeken op de ontmoetingen en gesprekken.

Beide commissies zijn unaniem van mening dat het wenselijk is een officiële dialoog tussen VPE, EA en RKK van start te laten gaan.

De voorkeur gaat daarbij uit naar een tripartite dialoog van VPE, EA en RKK.

De commissies stellen voor een oecumenische dialoog te voeren over het gebed. Daarvoor kunnen vijf redenen worden aangevoerd:

1. Het samen persoonlijk bidden bleek in de voorbereidingscommissies van fundamentele betekenis voor het ontmoeten en verstaan van elkaar als broeders en zusters in de Heer. Dat voortzetten en daarop reflecteren kan inzichten opleveren die op plaatselijk vlak een verdieping van oecumenische ontmoetingen kan bevorderen. Samen bidden in de praktijk kan nieuw elan voortbrengen en impulsen geven aan gezamenlijke (her)evangelisatie in Nederland.

2. De jaarlijkse evangelische en de oecumenische gebedsweek in januari zijn sinds een paar jaar op elkaar afgestemd wat data en thema betreft. Om plaatselijk ook tot samen bidden te komen moet nog wel wat gebeuren.
3. Reflectie op verschillende gebedstradities en gebedsstijlen kunnen het wederzijdse begrip bevorderen. Het gebed als thema van onderzoek overstijgt dogmatisch polariserend denken en staat dicht bij het wezen van geloven.
4. In oecumenische dialogen en -initiatieven domineert vaak het intellectuele en rationele. Door meer samen te bidden kan de oecumene iets worden waar de hele mens in mee komt, met hart, ziel en lichaam. Samen in gebed met een open hart onze Heer ontmoeten.
5. Door in de bedoelde tripartite dialoog van VPE, EA en RKK het gebed voorop te stellen openen we ons samen voor de leiding van de heilige Geest.

Een gezamenlijke bezinning op de betekenis van het gebed is van grote waarde voor de hele oecumenische beweging in ons land.

Dit is de definitieve versie van het eindrapport van de voorbereidingscommissies van VPE-RKK en EA-RKK. De Bisschoppenconferentie en de besturen van de EA en de VPE hebben dit rapport ontvangen, besproken en begin 2012 ingestemd in met dit voorstel. Zie persbericht 0358 op www.stucom.nl.

Meer over dialoog tussen evangelischen, pinkstergelovigen en rooms-katholieken op www.stucom.nl in de rubrieken *Dialoog Rooms-katholieken - Pinkstergelovigen* en *Dialoog RKK - Evangelische Beweging*. Dit is document 0357 op www.stucom.nl.